

ВСЕВОЛОД ДЕНИСОВИЧ СЕВАСТЬЯНОВ*

С. П. Ужєвська

Одеський державний університет

Народився 6 червня 1929 р. в районному центрі Чемерівці Кам'янець-Подільської (тепер Хмельницької) області України у сім'ї колгоспника, мати була медсестрою.

Після закінчення в 1953 р. біологічного факультету Одеського

---

* Лекційний асистент чл.-корр. АН УРСР М. П. Савчука (1953—1956 рр.).

державного університету почав трудову діяльність на кафедрі зоології безхребетних на посаді лекційного асистента. Після захисту в 1956 р. кандидатської дисертації — старший викладач, з 1961 р. — доцент, з 1976 по 1986 р. — завідувач кафедри зоології безхребетних ОДУ, а з 1986 — кафедри зоології. В 1980 р. після захисту докторської дисертації — доктор біологічних наук, в 1982 р. був затверджений в званні професора кафедри зоології.

Наукову роботу почав ще студентом під керівництвом доцента П. І. Єгорова, який і прищепив Всеволоду Денисовичу любов до експериментальних досліджень. В. Д. Севастьянов працює над проблемою впливу стимуляторів росту рослин (ауксинів або фітогормонів) на медоносну бджолу. Він довів, що зокрема гетероауксин стимулює овогенез у медоносної бджоли, і таким чином не існує прірви у фізіологічній дії цих речовин на рослини та безхребетних тварин. Підсумком стала дисертація на здобуття ступеня кандидата біологічних наук, яка захищалась під керівництвом професора М. П. Савчука в 1956 р. "О стимулирующем влиянии естественных и синтетических стимуляторов роста растений на организм медоносной пчелы и предпосылки их применения в пчеловодстве".

В подальшому Всеволод Денисович під впливом праць творця ґрунтової зоології академіка СРСР М. С. Гілярова почав всебічне вивчення регіональної фауни окремих систематичних груп кліщів — мешканців ґрунту. На кафедрі під керівництвом М. П. Савчука традиційно вивчались відносини паразитів та живителів, що спонукало Всеволода Денисовича зацікавитись проблемою форезії кліщів — використання ними комах та інших тварин як транспорту для розселення. В 1979 р. він успішно захистив докторську дисертацію "Клещи когорты *Tarsonemina* и надсемейства *Anoetidea* фауны

СССР". Багаторічні дослідження привели В. Д. Севастьянова до висновку, що кліщі знаходяться у стадії біологічного прогресу, займають найрізноманітніші екологічні помешкання, і кількість видів кліщів, ще невідомих науці, сягає кількох сотень тисяч видів. Всеволод Денисович особисто та разом з учнями — аспірантами та співробітниками кафедри — виявив в природі та описав 175 видів кліщів, нових для науки. В 1980 р. В. Д. Севастьянову, як співавтору двох томів трьохтомного "Определителя обитающих в почве клещей" (М.: Наука, 1975, 1978), присуджена Державна премія СРСР. Він — автор 150 наукових праць, в тому числі співавтор чотирьох монографій. Всеволод Денисович є учасником багатьох міжнародних форумів, наприклад, XIII Міжнародного ентомологічного конгресу та IX Міжнародного колоквиуму ґрунтової зоології.

Педагогічна робота В. Д. Севастьянова спрямована на вдосконалення методики викладання зоології в університетах та на підготовку наукових і педагогічних кадрів. Він автор багатьох методичних вказівок з вивчення загальних курсів "Зоологія безхребетних", "Ембріологія" та спеціальних дисциплін, а також учбового посібника для студентів — іноземців "Вредные беспозвоночные фауны тропиков. Ч. 2. Вредные насекомые и клещи".

Всеволод Денисович — найулюбленіший викладач для багатьох поколінь студентів. Його лекції відрізняються науковістю та популярністю, супроводжуються добрим гумором та дотепністю. Дуже імпонує те, що Всеволод Денисович вчить студентів працювати і всіляко підтримує їх самостійність. Наприклад, коли я вибирала тему курсової роботи, то запропонувала свою, він зацікавився і всіляко підтримував мою роботу. Всеволод Денисович вмів організувати роботу студентів та аспірантів, претендентів на здобуття вченого ступеня. Він дуже уважно ставиться до співробітників, піклується про аспірантів та студентів.

Під керівництвом Всеволода Денисовича захищені кандидатські дисертації вітчизняних аспірантів та претендентів на здобуття вченого ступеня: Ужєвської Світлани Пилипівни (Клещи семейства Tarsonemidae — обитатели злаков. — Киев, 1992), Ківганова Дмитра Анатолійовича (Кліщі пір'яного покриву та гнізд крячків (Laridae, Sterninae) півдня України. — Київ, 1996). Всеволод Денисович приймав активну участь в керівництві зоологічною частиною роботи

Олійника Юрія Миколайовича (Щитовидная железа крапчатого суслика (*Citelus suslicus* Guld.) в постнатальном периоде в разных условиях его существования. — Киев, 1997), а основним керівником цитологічної частини роботи був проф. д.м.н. Гербільський Л. В. Активно керівництво сприяло захисту кандидатських дисертацій громадян Єгипту — Саїда Мухамед Абукураха (Видовой состав и экология клещей когорты *Tarsonemina* в почве под озимой пшеницей — Киев, 1977), Гед Хасана Хамади Раді (Клещи надсемейства *Ascaroidea* фауны Нижнего Египта. — Киев, 1988); Іраку — Захиды Наимы Джабер Ал Даур (Клещи когорты *Tarsonemina* (*Trombidiformes*) биocenоза ячменя и пшеницы некоторых регионов СССР и Ирака), Сірії — Тамам Насем Маруш (Форезирующие на синантропных мухах и копрофильных жуках клещи некоторых регионов Палеактики), Афганістану — Гуль Салема Шарафата (Клещи гнезд некоторых синантропных и домашних птиц города Кабула. — Киев, 1992), Туркменії — Хидирова П.Р. (Клещи когорты *Tarsonemidae* (*Trombidiformes*). Компоненты агроценоза хлопчатника юго-востока Туркмении. — Киев, 1992). Під керівництвом Всеволода Денисовича підвищували кваліфікацію викладачі багатьох вузів колишнього СРСР.

Педагогічна та наукова робота В. Д. Севастьянова відзначена нагрудним знаком Вищої школи СРСР "За отличные успехи в работе". На його честь отримав назву вид кліщів *Tarsonemus sevastianovi* Sharonov 1986.

Науково-популяризаторська робота В. Д. Севастьянова узагальнена ним в співавторстві з Р. М. Коротким в книзі "Акаролог ведет поиск".

Повний список наукових праць та бібліографія літератури про життя та діяльність В. Д. Севастьянова наведені в роботі: Севастьянов Всеволод Денисович: Біобібліографічний покажчик/ Одес. держ. університет ім. І.І. Мечнікова. Наук. бібліотека; Упор. та автор вступ. ст.: С. П. Ужевська; Наук. ред. В.Д. Тараненко; Бібліогр. ред. М. А. Подрезова. Одеса: 1999.